

สิทธิและการปฏิบัติเมื่อทหาร ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

Rights and Practices When a Soldier Is Charged in A Criminal Case

นาวาโท นฤทธิ์ ฤทธิคำรพ
Commander Narit Ritkamroch

หัวหน้าแผนกคดีปกครอง กองคดี
สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ กองทัพเรือ
e-mail: hang.na70@hotmail.com

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองให้บุคคลมีความเสมอภาคในกฎหมายและมีสิทธิและเสรีภาพได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมจะกระทำมิได้ และในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดการที่ผู้ต้องหาทหารได้รู้ถึงสิทธิและการปฏิบัติเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา รวมทั้งการที่กฎหมายบัญญัติให้สิทธิกับผู้ต้องหาไว้จึงเป็นการสร้างหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาทหารในการต่อสู้คดี ซึ่งทหารที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด และย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

คำสำคัญ: สิทธิของผู้ต้องหา

Abstract

Under the Constitution of the Kingdom of Thailand, all persons are equal before the law and rights and liberties shall be equally protected under the law. Unfair discrimination against a person shall not be permitted. In a criminal case, a suspect or defendant shall be presumed innocent before the passing of a final judgment. Knowing the rights and procedures of being accused in criminal cases, including the provision of the law, shall guarantee rights of military personnel when being accused. The accused soldiers, similarly to all that people, shall be presumed innocent until the court passes a final decision and equally enjoy the protection of the rights and liberties without discrimination.

Keywords: Rights of the accused

จากสถานการณ์ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมหลายประการแต่ในทางปฏิบัติการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็ยังคงเป็นปัญหาอีกมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหากระบวนการลงโทษโดยวิธีต่างๆเมื่อตกเป็นผู้ต้องหา (ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ, 2560) ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้เป็นการเฉพาะ เว้นแต่จะถูกห้ามหรือถูกจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่ใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใดจะกระทำมิได้ และบุคคลผู้เป็นทนายย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปเว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27) เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญ ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ทหารเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปซึ่งหลักการนี้มีผลผูกพันหน่วยงานของทหารจำต้องเคารพและให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของทหารด้วย แต่จะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ก็

เฉพาะตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นกำหนดไว้เช่น สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายในส่วนที่เกี่ยวกับการลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 8 ได้แก่ กัก ชัง และจำขัง ซึ่งไม่มีการบัญญัติลงโทษไว้กับข้าราชการพลเรือนและบุคคลพลเรือนทั่วไป

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีและในคดีอาญาจะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้ ส่วนคำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29)

จะเห็นได้ว่าจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ทหารที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าไม่มีความผิด จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด และย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่จะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ก็เฉพาะตามที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นกำหนดไว้ แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ การที่ผู้ต้องหาทหารไม่ได้ทราบถึงสิทธิของตนจึงอาจทำให้ผู้ต้องหา

ต้องตกเป็นผู้กระทำความผิดได้หากเขาไม่ได้กระทำความผิด ซึ่งการแต่งตั้งทนายความเพื่อต่อสู้คดีก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะพิสูจน์ความผิดของตนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ นอกจากนี้ผู้ต้องหาควรได้รับอิสรภาพจากการควบคุมของเจ้าหน้าที่หรือถูกขังตามหมายศาล โดยผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะขอประกันตัวได้โดยวางหลักประกันตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อจะได้ออกมาต่อสู้คดีได้เหมือนเช่นผู้เสียหาย ส่วนการจะจับกุม การควบคุมตัวหรือการรับตัวทนาย ที่กระทำความผิดคดีอาญาตำรวจจะต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.2544 ซึ่งจะต้องให้เกียรติกับทหารที่ใส่เครื่องแบบโดยไม่จำกัดชั้นยศ อาทิเช่น ในการจับกุมทหารที่กระทำความผิดอาญา ห้ามตำรวจใช้เครื่องพันธนาการกับทหารที่ใส่เครื่องแบบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ต้องหา

ทหารยังไม่ได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายเท่าที่ควร โดยเฉพาะทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) และนายทหารประทวนที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่รู้กฎหมายและไม่ได้รับคำปรึกษากฎหมาย ประกอบกับบางรายไม่มีเงินว่าจ้างทนายในการต่อสู้คดีทำให้ไม่สามารถพิสูจน์ความผิดว่าตนเองเป็นผู้บริสุทธิ์หรือให้ศาลยกฟ้องหรือลงโทษสถานเบาได้

บทความนี้จะจึงขอนำเสนอข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาที่เป็นทหาร กรณีทหารตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญามีสิทธิตามกฎหมายอย่างไรบ้างและการปฏิบัติเมื่อทหารตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาควรทำอย่างไรซึ่งสิทธิของผู้ต้องหาไม่ว่าจะเป็นบุคคลพลเรือนหรือทหารต้องได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันหรือกฎหมายอื่นๆ อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติแต่อย่างใด

สิทธิของทหารเมื่อตกเป็นผู้ต้องหา

ป จจุบันในกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนคดีอาญาได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควร ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อระบบการดำเนินคดีอาญาโดยเฉพาะการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องได้ นอกจากนี้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะต้องถูกจับกุมหรือถูกควบคุมตัวโดยตำรวจ จึงเห็นได้ว่าตำรวจเป็นองค์กรเดียวมีหน้าที่ทั้งจับกุมและสอบสวน มีอำนาจในกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวน การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจึงอาจกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาได้เช่นกัน อีกทั้งหากไม่ให้ความเป็นธรรมเป็นฐานที่ตั้งแล้ว ก็อาจทำให้มีผลต่อการวินิจฉัยพยานหลักฐานในขั้นตอนระหว่างพิจารณาพิพากษาในชั้นศาลได้อีกด้วย (วัชรินทร์ เจริญหล่อ, 2558) อย่างไรก็ตามสิทธิของผู้ต้องหาไม่ว่าจะเป็นทหารหรือบุคคลพลเรือนต่างก็ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือให้สิทธิกับทหารที่ตกเป็นผู้ต้องหามากกว่าแต่อย่างใด

ในการสอบสวนคดีอาญากรณีที่ทหารตกเป็นผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งไปยังบังคับบัญชาของทหารผู้นั้นทราบ แล้วดำเนินการสอบสวนไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาทราบ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544 ข้อ 23) ดังนี้

- (1) สิทธิที่จะขอประกันตัว
- (2) สิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวในกรณีถูกควบคุมหรือคุมขังตามมาตรา 239
- (3) สิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควรในกรณีถูกควบคุมหรือคุมขัง
- (4) สิทธิที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม
- (5) สิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ เช่น นายทหารพระธรรมนูญ หรือนายทหารชั้นสัญญาบัตร เข้าฟังการสอบปากคำของตนได้
- (6) สิทธิที่จะตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตนตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นคำฟ้องคดีต่อศาลแล้ว
- (7) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหาทนายความให้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย
- (8) สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา
- (9) สิทธิที่จะได้รับการเตือนว่าถ้อยคำซึ่งเกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าทหารผู้ต้องหาได้กระทำหรือจะกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหารหรือกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารด้วย ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้ต้องหาอาจส่งนายทหารพระธรรมนูญ หรือนายทหารชั้นสัญญาบัตรอื่นใด เข้าฟังการสอบปากคำทหารผู้ต้องหาได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงกำหนดเวลาควบคุมตัวตามกฎหมายว่าด้วยรัฐธรรมนูญศาลทหาร และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดำเนินการในกรณีที่ฝ่ายทหารเห็นว่า การสอบสวนล่าช้า จะขอให้พนักงานสอบสวนเร่งรัดหรือชี้แจงเหตุผลก็ได้

สิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิให้แก่ผู้ต้องหาที่เป็นทหารหรือบุคคลพลเรือนไว้เหมือนกัน ดังนี้

1. ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงาน แจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุม และสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย (มาตรา 7/1)

1.1 พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว

1.2 ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ ในชั้นสอบสวน

1.3 ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

1.4 ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วยให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

2. ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวก และไม่เป็นการขัดขวางการจับ หรือการควบคุมผู้ถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย (มาตรา 83 วรรคสอง)

3. ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับ ให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟังและมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับนั้น (มาตรา 84 (1))

4. ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม (มาตรา 134 วรรคสาม)

5. ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ (มาตรา 134/1)

6. ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ (มาตรา 134/3)

7. ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า (1) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะ

ให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ (2) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ (มาตรา 134/4)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544 ข้อ 23 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิแก่ทหารเมื่อตกเป็นผู้ต้องหา ซึ่งระเบียบฯ ดังกล่าวจะเหมือนกันกับสิทธิของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้นสิทธิของผู้ต้องหาทหารกับพลเรือนจึงไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด

การปฏิบัติเมื่อทหารตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (2) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้ต้องหา” หมายความว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิด แต่ยังไม่ได้ถูกฟ้องต่อศาล นอกจากนี้ผู้ต้องหาในคดีอาญารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดและก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

แต่เดิมเมื่อทหารตกเป็นผู้ต้องหาในความผิดคดีอาญาจะต้องปฏิบัติตาม ข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย เรื่องการปฏิบัติและประสานงานเกี่ยวกับกรณีทหารเป็นผู้เสียหายหรือเป็นผู้ต้องหาในความผิดคดีอาญา แต่เนื่องจากได้มีการโอนกรมตำรวจจากกระทรวงมหาดไทยไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตำรวจ ทหาร พนักงานฝ่ายปกครอง และวิธีพิจารณาความอาญาใหม่แล้ว ประกอบกับข้อตกลงบางข้อไม่สอดคล้องกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในเวลาปกติอันมิใช่ภาวะสงคราม จึงสมควรปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพสังคม และกฎหมายโดยเฉพาะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อีกทั้งควรกำหนด

ระเบียบวิธีปฏิบัติให้ชัดเจน สะดวกต่อผู้ปฏิบัติและสามารถดำเนินการได้รวดเร็วไม่เสียหายต่อรูปคดีโดยคำนึงถึงหลักความสามัคคีปรองดอง และหลักการประสานงานระหว่างตำรวจ ทหารกับพนักงานฝ่ายปกครองในการร่วมมือและอำนวยความสะดวก เพื่อป้องกัน ป้องกัน หรือระงับเหตุวิาหมีให้ลุกลามต่อไป อันจะช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ประการหนึ่ง ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงแบบธรรมเนียมของแต่ละฝ่าย ตลอดจนความจำเป็นขององค์กรในการดูแลรักษาสถานที่ ยานพาหนะ และอาวุธยุทโธปกรณ์ของตนให้ปลอดภัยและปกครอง

ดูแลบุคลากรให้อยู่ในวินัยและได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรี เป็นธรรมตามควรแก่กรณี แต่ทั้งนี้ต้องมีให้กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือฝ่าฝืนกฎหมายที่มีเพื่อคุ้มครองบุคคลทั่วไปโดยเสมอกัน อันเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ราชกิจจานุเบกษา, 2544) จึงได้มีการบัญญัติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ.2544 ออกมาบังคับใช้ในการปฏิบัติกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา

การจับกุมทหาร

การจับกุมทหารในกรณีมีคำสั่งหรือหมายของศาลให้จับทหารผู้ใด ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นทราบในโอกาสแรก เว้นแต่เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่กฎหมายให้จับได้โดยไม่ต้องมีหมาย หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าทหารผู้นั้นจะหลบหนีการจับกุมตามหมาย ในการจับกุมทหารผู้ใด ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งให้ทหารผู้นั้นไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หากไม่ยอมไป ชัดขวาง หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี ให้จับกุมได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และตามรัฐธรรมนูญ โดยอาจร้องขอให้สภาวัดทหารช่วยควบคุมตัวผู้นั้นไปส่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ได้ หากทหารมีจำนวนมาก ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจรับแจ้งให้ฝ่ายทหารทราบโดยเร็วเพื่อมาช่วยระงับเหตุและร่วมมือในการจับกุมทหารผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดี ในการจับกุมหากทหารผู้นั้นสวมเครื่องแบบอยู่ให้หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องพันธนาการ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยิ่งและมีให้ใช้อาวุธระหว่างการจับกุมโดยไม่จำเป็นถ้าเป็นกรณีทหารและตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองกำลังก่อการวิวาทกัน ให้รับรายงานผู้บังคับบัญชาของแต่ละฝ่ายทราบทันทีและให้ผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องรีบออกโปร่งงับเหตุโดยเร็ว (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544 ข้อ 13) จากระเบียบสำนักนายกา ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในการออกหมายจับผู้ต้องหาที่เป็นทหาร และคดีดังกล่าวอยู่ในอำนาจของศาลทหาร ตามหลักปฏิบัติตำรวจจะมีหนังสือแจ้งไปยังผู้บังคับบัญชาที่สังกัดของผู้ต้องหาทหารผู้นั้น เพื่อให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปพบตำรวจที่เป็นที่ทำการของพนักงานสอบสวน หากผู้บังคับบัญชาไม่ส่งตัวหรือผู้ต้องหาหนีการติดตามที่นำจะหลบหนี ตำรวจจะไปขออนุมัติหมายจับจากศาลทหารต่อไป และถ้าตำรวจจะจับกุมตัวทหารขณะสวมเครื่องแบบห้ามตำรวจใส่กุญแจมือ เพราะเครื่องแบบทหารเป็นเครื่องแบบที่มีเกียรติ แต่ถ้าทหารถูกจับกุมขณะที่ไม่ได้สวมเครื่องแบบตำรวจก็สามารถใส่กุญแจมือได้

การควบคุมตัวทหาร

ก ารควบคุมตัวทหารที่ถูกหาว่ากระทำความผิดอาญาและถูกจับกุมตัวไปยังที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าทหารที่ถูกจับกุมและควบคุมตัวสวมเครื่องแบบ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจดำเนินการดังนี้ (ระเบียบสำนักนายกฯ ข้อ 14)

(1) แนะนำให้ทหารผู้นั้นทราบถึงเกียรติของเครื่องแบบทหาร และขอให้พิจารณาว่าจะถอดเครื่องแบบหรือไม่

(2) ถ้าทหารไม่ยอมถอดเครื่องแบบ ให้แจ้งฝ่ายทหารทราบ เพื่อจัดส่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมาแนะนำให้ถอดเครื่องแบบ หากฝ่ายทหารไม่มาภายในระยะเวลาอันสมควรหรือระยะเวลาที่กำหนดหรือดำเนินการใดๆ แล้วไม่เป็นผลให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมาปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้และบันทึกเหตุผลไว้แล้วแจ้งเหตุขึ้นให้ฝ่ายทหารทราบ

การปล่อยชั่วคราว

ก ารปล่อยชั่วคราวหรือการพิจารณาคำขอประกันทหารผู้ต้องหาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการนี้เช่นเดียวกับผู้ต้องหาทั่วไป (ระเบียบสำนักนายกฯ ข้อ 15) จะเห็นว่าการขอปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาทหารการปฏิบัติก็ใช้หลักการเดียวกันกับผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลพลเรือนทั่วไป

การรับตัวทหาร

บ เมื่อควบคุมตัวทหารไว้ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจแจ้งการจับกุมให้ฝ่ายทหารที่เป็นผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นทราบทางสิ่งสื่อสาร หรือหนังสือโดยไม่ชักช้า และให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (ระเบียบสำนักนายกฯ ข้อ 16)

(1) หากฝ่ายทหารแจ้งว่าไม่ประสงค์จะรับตัวผู้ต้องหานั้นไปหรือไม่มาขอรับตัวภายในระยะเวลาที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวและดำเนินการไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(2) หากฝ่ายทหารแจ้งว่าประสงค์จะรับตัวผู้ต้องหาไปจากพนักงานสอบสวนก็ให้นำหนังสือขอรับตัวผู้ต้องหามาแสดงต่อพนักงานสอบสวน ในกรณีนี้ให้พนักงานสอบสวนทำหนังสือส่งมอบตัว และให้บันทึกเป็นหลักฐานรวมเข้าสำนวนไว้ พร้อมกับลงบันทึกในรายงานประจำวันด้วย

(3) หากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเห็นว่ามีความจำเป็นในทางคดีที่จะต้องนำตัวทหารไปดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่การรวบรวมพยานหลักฐาน นอกจากการสอบปากคำ เช่น การนำชี้สถานที่เกิดเหตุ การชี้ตัว การทำแผนประทุษกรรม อาจขอดำเนินการก่อนที่จะส่งมอบตัวทหารผู้ต้องหาให้ฝ่ายทหารรับตัวไปก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ถ้าผู้ต้องหาให้ฝ่ายทหาร หมายความหรือผู้อื่นซึ่งตนไว้วางใจอยู่ในสถานที่นั้นด้วย ก็ให้อนุญาตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และรัฐธรรมนูญ หนังสือขอรับตัวและหนังสือส่งมอบตัวผู้

ต้องหาตามข้อนี้ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดในการรับตัวทหารไปจากพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนเห็นควรให้ฝ่ายทหารควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อประโยชน์ทางคดี ก็ให้แจ้งเป็นหนังสือและให้ฝ่ายทหารดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหารการรับตัวทหารที่ได้รับบาดเจ็บและถูกควบคุมตัวไว้ ณ สถานพยาบาลให้ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแต่ให้พนักงานสอบสวนแจ้งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบด้วย

การสั่งให้ข้าราชการทหารพักราชการ

คามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการทหารพักราชการ พ.ศ. 2528 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2555 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรณีที่ทหารถูกฟ้องคดีอาญาหรือถูกกล่าวหากระทำความผิดอาญาไว้ ดังนี้

1. ข้าราชการทหารผู้ใดถูกฟ้องคดีอาญาหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่ความผิดลหุโทษหรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือกรณีที่ต้องหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถูกสอบสวนเพื่อลงทัณฑ์สถานหนัก ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าควรให้คงอยู่ในหน้าที่ราชการระหว่างพิจารณาหรือสอบสวนจะเป็นการเสียหายแก่ราชการก็ให้สั่งพักราชการตั้งแต่วันที่ออกคำสั่งนั้น (ข้อ 5)
2. ผู้มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการทหารพักราชการ ถ้าเป็นข้าราชการทหารต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร ให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจสั่งบรรจุเป็นผู้สั่งหรือถ้าเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้สั่ง (ข้อ 6)
3. การให้พักราชการนั้น ให้พักตลอดเวลาที่คดียังไม่ถึงที่สุด หรือตลอดเวลาที่สอบสวนพิจารณา เว้นแต่ผู้ถูกสั่งให้พักราชการผู้ใดได้ร้องขอกลับเข้ารับราชการต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้นและเมื่อผู้บังคับบัญชานั้นเห็นว่าสมควรสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการก่อนการสอบสวนหรือพิจารณาเสร็จสิ้น เนื่องจากพฤติการณ์ของผู้ถูกสั่งพักราชการไม่เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือพิจารณาและไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยต่อไปหรือเนื่องจากการดำเนินการทางวินัยได้ล่วงพ้นหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่พักราชการแล้วยังไม่แล้วเสร็จและผู้ถูกสั่งให้พักราชการไม่มีพฤติกรรมดังกล่าว ให้ผู้บังคับบัญชานั้นรายงานตามลำดับชั้นถึงผู้บังคับบัญชาที่สั่งพักราชการโดยทำความเห็นพร้อมเหตุผลประกอบรายงานว่าสมควรให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการตามที่ร้องขอหรือไม่ และผู้บังคับบัญชาที่สั่งพักราชการจะสั่งให้ผู้นั้นกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการก่อน

การสอบสวนหรือพิจารณาเสร็จสิ้นก็ได้ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาที่สั่งพักราชการเห็นว่าผู้ถูกสั่งให้พักราชการยังไม่สมควรสั่งให้กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการดังกล่าวให้แจ้งผู้นั้นทราบด้วย (ข้อ 7)

เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว หรือสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้ว (ข้อ 7 วรรคสอง)

3.1 ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกสั่งให้พักราชการมิได้กระทำความผิดและไม่มีมลทินหรือมีหม่อมอยู่เลย ผู้บังคับบัญชาที่สั่งพักราชการต้องสั่งให้ผู้นั้นกลับคืนตำแหน่งเดิมหรือเทียบเท่า ตั้งแต่วันที่สั่งพักราชการ (ข้อ 7.1)

3.2 แม้ไม่ได้ความว่าผู้ถูกสั่งให้พักราชการได้กระทำความผิด แต่ก็มีมลทินหรือมีหม่อมอยู่ ผู้บังคับบัญชาที่สั่งพักราชการจะสั่งให้กลับเข้ารับราชการหรือให้ออกจากราชการก็ได้ แต่ต้องสั่งให้กลับเข้ารับราชการหรือออกจากราชการ ตั้งแต่วันที่ออกคำสั่งนั้น (ข้อ 7.2)

3.3 ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกสั่งให้พักราชการได้กระทำความผิดให้ผู้บังคับบัญชาที่สั่งพักราชการปฏิบัติ ดังนี้ (ข้อ 7.3)

3.3.1 ถ้าสั่งให้ออกจากราชการ โดยไม่มีเบียดเบียนงานบำนาญ ให้สั่งให้ออก ตั้งแต่วันที่สั่งพักราชการ (ข้อ 7.3.1)

3.3.2 ถ้าสั่งให้ออกจากราชการ โดยมีเบียดเบียนงานบำนาญ ให้สั่งให้ออกตั้งแต่วันที่ออกคำสั่ง (ข้อ 7.3.2)

3.4 ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ถูกสั่งพักราชการได้กระทำความผิดแต่ศาลรอกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่ระอการลงโทษไว้ หรือลงโทษจำคุกและปรับแต่โทษจำคุกให้ยกหรือลงโทษจำคุกและปรับแต่โทษจำคุกให้รอกการลงโทษไว้ หรือลงโทษปรับสถานเดียว หรือผู้บังคับบัญชาสั่งให้ลงทัณฑ์ทางวินัย และความผิดนั้นไม่เกี่ยวกับการทุจริตต่อผลประโยชน์ของทางราชการ ผู้บังคับบัญชาที่สั่งพักราชการจะสั่งให้กลับเข้ารับราชการ หรือให้ออกจากราชการก็ได้ (ข้อ 7 วรรคท้าย)

จะเห็นว่าในการสั่งพักราชการ กรณีที่ทหารถูกฟ้องคดีอาญาหรือถูกกล่าวหากระทำความผิดอาญา ถือเป็นกรณีลิดรอนสิทธิของข้าราชการทหารประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 29 บัญญัติว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด...” จึงถือว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าจำเลยกระทำความผิด ดังนั้นข้าราชการทหารที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา จึงมีสิทธิที่จะขอกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่ราชการถ้าปรากฏว่าผู้ถูกสั่งให้พักราชการมิได้กระทำความผิดและไม่มีมลทินหรือมีหม่อมอยู่เลย ผู้บังคับบัญชาที่สั่งพักราชการต้องสั่งให้ผู้นั้นกลับคืนตำแหน่งเดิมหรือเทียบเท่า ตั้งแต่วันที่สั่งพักราชการ

การงดจ่ายเงินเดือน

นอกจากนี้เมื่อทหารถูกควบคุมตัวระหว่างการสอบสวน หรือพิจารณาในคดีอาญาและถูกสั่งพักราชการ เพราะกระทำความผิดอาญาจะต้องถูกสั่งงดจ่ายเงินเดือน ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการตัด งด และจ่ายเงินรายเดือน พ.ศ.2504 ดังนี้

1. ข้าราชการกลาโหมประจำการ นักเรียนทหาร ทหารกองประจำการ หรือผู้ที่เข้ารับการระดมพล เข้าฝึก วิชาทหาร หรือเข้ารับการทดลองความพร้อมตาม กฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารถูกควบคุมตัว ระหว่างการสอบสวน หรือพิจารณาในคดีอาญา หรือถูก สั่งพักรักษาการให้คงจ่ายเงินรายเดือนและค่าเช่าบ้านไว้ ตามวันที่ถูกควบคุมตัว หรือวันถูกสั่งพักรักษาการ (ข้อ 7)

2. เงินรายเดือนและค่าเช่าบ้านที่คงจ่ายระหว่างถูก ควบคุมตัวหรือระหว่างพักรักษาการนั้นเมื่อคดีหรือกรณี ถึงที่สุด (ข้อ 9)

2.1 ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกควบคุมตัวหรือถูกสั่งพักรักษาการ มิได้กระทำความผิดและไม่มีมลทินหรือมีหม่อม ให้จ่าย เงินที่คงจ่ายไว้เต็มจำนวน

2.2 ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกควบคุมตัวหรือถูกสั่งพักรักษาการ มิได้กระทำความผิดแต่มีมลทินหรือมีหม่อม หรือถูกศาล พิพากษาว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือ กำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้หรือถูกลงโทษไม่ถึงจำคุก และไม่ถูกสั่งไล่ออกหรือไม่ถูกถอดออกจากยศทหาร หรือไม่ถูกสั่งปลดออกหรือไม่ถูกสั่งลงโทษถึงให้ออกจาก ประจำการโดยไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ ให้จ่ายเงิน

รายเดือนที่คงจ่ายไว้นั้นไม่เกินกว่าครึ่งหนึ่งของเงินราย เดือนที่ได้รับก่อนวันถูกควบคุมตัว หรือวันถูกสั่งพักรักษาการ แต่เฉพาะค่าเช่าบ้านให้จ่ายให้เต็ม

2.3 ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกควบคุมตัวหรือถูกสั่งพักรักษาการ ได้กระทำความผิดถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุก หรือโทษ หนักกว่าจำคุก หรือถูกสั่งไล่ออก หรือถูกถอดออกจาก ยศทหารหรือถูกสั่งปลดออก หรือถูกสั่งให้ออกโดยไม่มี เบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญห้ามมิให้จ่ายเงินที่คงไว้

จะเห็นว่า ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการตัด จด และจ่ายเงินรายเดือน พ.ศ. 2504 ดังกล่าวทำให้ทหาร ที่ถูกควบคุมตัวระหว่างการสอบสวน หรือพิจารณาใน คดีอาญาและถูกสั่งพักรักษาการเพราะกระทำความผิด อาญาจะต้องถูกสั่งคงจ่ายเงินเดือน ซึ่งถือเป็นการกระทบ กระเทือนต่อสิทธิอันควรได้รับ แต่หากปรากฏว่าผู้ถูก ควบคุมตัวหรือถูกสั่งพักรักษาการ มิได้กระทำความผิด และไม่มีมลทินหรือมีหม่อม ให้จ่ายเงินที่คงจ่ายไว้เต็ม จำนวน แต่ถ้ามีมลทินหรือมีหม่อม หรือถูกศาลพิพากษา ว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ ให้จ่ายเงินรายเดือน ที่คงจ่ายไว้นั้นไม่เกินกว่าครึ่งหนึ่งของเงินรายเดือนที่ได้ รับก่อนวันถูกควบคุมตัว หรือวันถูกสั่งพักรักษาการ เป็นต้น

เปรียบเทียบการปฏิบัติเมื่อทหารกับพลเรือน ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

1. การจับตัวทหาร ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาลเท่านั้น เว้นแต่มีเหตุพิเศษ เช่น กระทำความผิดซึ่ง หนักหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่กฎหมายให้จับได้โดยไม่ต้องมีหมายหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าทหารผู้นั้น จะหลบหนีการจับกุมตามกฎหมาย ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งบังคับใช้กับ บุคคลพลเรือนเช่นกัน ดังนั้นในการจับกุมตัวทหารและพลเรือนจึงไม่มีความแตกต่างกัน แต่จะมีความแตกต่าง กันตรงที่ถ้าจะจับทหารสวมเครื่องแบบขณะกระทำความผิด ตำรวจจะนำเครื่องพันธนาการมาใช้กับทหารไม่ได้

2. การควบคุมตัวทหารและถูกจับกุมตัวไปยัง ที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งการปฏิบัติไม่ต่างกับผู้ต้องหาที่เป็นพลเรือน แต่ต่างกันตรงที่ไม่อาจนำทหารขณะสวมเครื่องแบบที่ตกเป็นผู้ต้องหาเข้าห้องควบคุมได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงเกียรติยศของเครื่องแบบ

3. การขอลปล่อยตัวชั่วคราวหรือการพิจารณา คำขอประกันทหารผู้ต้องหาเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการนี้ ได้นำมาใช้กับผู้ต้องหาทั่วไป จะเห็นว่าการขอลปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาทหารและบุคคลพลเรือนจึงไม่มีความแตกต่างกัน

4. การรับตัวทหาร การสั่งให้ข้าราชการทหาร พักราชการ และการจ่ายเงินเดือน เป็นการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการทหารเป็นเฉพาะ ซึ่งจะมีความแตกต่างกับข้าราชการพลเรือน

สรุป

ก การคุ้มครองสิทธิของทหารที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา รัฐธรรมนูญและกฎหมายได้บัญญัติรับรองสิทธิไว้ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา ยังไม่มีความผิดผู้ต้องหาจึงเป็นผู้บริสุทธิ์ตราบใดที่ศาลยังไม่มีความพิพากษาคดีถึงที่สุดว่ากระทำความผิด การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาจึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน บุคคลที่เป็นทหารย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปเว้นแต่จะถูกจำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับวินัยทหารอย่างไรก็ตามทหารที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ในการจับกุมควบคุมตัวและการสอบสวนของตำรวจจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่กฎหมายรับรองสิทธิไว้ และหากผู้ต้องหาถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญก็สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้เช่นกันหากผู้ต้องหาได้รับทราบถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิไว้ ถือเป็นการสร้างหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาได้อีกชั้นหนึ่งในการไม่เสียเปรียบการต่อสู้คดี อย่างไรก็ตามการที่ผู้ต้องหาทหารได้มีนายทนายความในการต่อสู้คดีอาทิเช่น ทนายทหาร หรือทนายที่ไม่ใช่ทหาร เข้ามาต่อสู้ช่วยเหลือในทางคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดอย่างเท่าเทียมกันกับผู้เสียหายก็จะทำให้เกิดความยุติธรรมกับผู้ต้องหาที่ไม่รู้กฎหมายหรือไม่รู้ว่าจะต่อสู้คดีอย่างไรอันมีผลต่อรูปคดีว่าจะแพ้หรือชนะ

นอกจากนี้การที่ทหารกระทำความผิดอาญาและผู้มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์วินัยทหารซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของทหารผู้กระทำความผิดจะสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารนั้นต้องได้ความว่าทหารผู้นั้นได้กระทำความผิดวินัยทหารด้วย เช่น การขาดหนีราชการก็สามารถลงทัณฑ์ได้ซึ่งในการลงทัณฑ์ผู้กระทำความผิดต่อวินัยทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มาตรา 13 กำหนดไว้ว่า “ก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใด ให้พิจารณาให้ถ่วงถือนั่นก่อนว่าผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้วจึงสั่งลงทัณฑ์นั้นต้องระวางอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทษจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั่นเป็นอันขาดเมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำความผิดนั้นทราบว่าการทำผิดในข้อใดเพราะเหตุใดแล้วจึงลงทัณฑ์” จะเห็นว่ากฎหมายให้ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์พิจารณาให้ถ่วงถือนั่นก่อนว่าทหารผู้นั้นกระทำความผิดต่อวินัยจริงจึงจะสั่งลงทัณฑ์นั้นได้และต้องชี้แจงให้ผู้กระทำความผิดทราบว่าการทำผิดในข้อใดเพราะเหตุใดด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานทหารควรเผยแพร่ความรู้ให้ทหารทุกนายได้ทราบถึงสิทธิของผู้ต้องหาและการปฏิบัติเมื่อตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ตามที่กฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิไว้เพื่อเป็นหลักประกันในการต่อสู้คดีอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันเช่นเดียวกับผู้เสียหาย
2. การใช้อำนาจตามกฎหมายของตำรวจหรือผู้บังคับบัญชาของทหาร ในการปฏิบัติต่อทหารที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นที่ได้ให้การรับรองคุ้มครองไว้
3. นายทหารพระธรรมนูญหรือนายทหารที่มีความรู้ด้านกฎหมาย ควรให้คำปรึกษากับทหารที่ตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาว่าได้รับการแจ้งสิทธิต่างๆ ที่มีอยู่ตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อสร้างหลักประกันให้กับผู้ต้องหาในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือต่อสู้คดีได้เช่นเดียวกับผู้เสียหาย และในกรณีที่คดีอยู่ในอำนาจศาลทหาร ผู้ต้องหาทหารควรใช้สิทธิในการแต่งตั้งทนาย โดยร้องขอให้ทนายทหารเข้ามาช่วยเหลือเพื่อต่อสู้คดี
4. การที่ทหารตกเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา หากผู้บังคับบัญชาจะลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร จะต้องพิจารณาให้ถ่วงถ่วงแน่นอนว่าผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดต่อวินัยทหารด้วยหรือไม่ และต้องระมัดระวังอย่าลงทัณฑ์ไปโดยโง่งมหรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด

บรรณานุกรม

- กองวิชากฎหมายและสังคมศาสตร์. (2558). **คู่มือวิชากฎหมาย**. ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ.
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการตัด งด และจ่ายเงินรายเดือน พ.ศ. 2504
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการทหารพักราชการ พ.ศ. 2528
- ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ.(2560). “สิทธิมนุษยชนกับสังคมปัจจุบัน” วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธปัญญาปริทรรศน์. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน).
- ประมวลกฎหมายอาญาทหาร. พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498
- ราชกิจจานุเบกษา. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติและประสานงานกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา พ.ศ. 2544 เล่ม 118 ตอนที่พิเศษ 118 ง หน้า 1 . 30 พฤศจิกายน 2544.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 9 . 6 เมษายน 2560.
- ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยผู้ซึ่งไม่สมควรจะดำรงอยู่ในยศทหารและบรรดาศักดิ์ พ.ศ. 2507
- วัชรินทร์ เจริญหล่อ. (2558). “มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนคดีอาญาโดยพนักงานอัยการ” วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2, 309-336.